

NATUUR IN HET OOSTERDELGEBIED – HET BELANG VAN BOMEN EN STRUIKEN deel 1

In de zeventiger en tachtiger jaren van de vorige eeuw heeft de Gemeente Langedijk zowel langs de bermen als op de voormalige akkers in het Duizend Eilandenrijk bomen en struiken geplant. Op advies van een landschapsarchitect moesten dit bomen en struiken zijn die hier ook spontaan zouden zijn gaan groeien als je de natuur haar gang zou laten gaan. Er werd gekozen voor diverse soorten wilgen, zwarte elzen, grauwe abelen, veldesdoorn, hartbladige elzen, zomereiken, eenstijlige meidoorn en Gelderse roos. Later zijn daar nog zomerlindes, amberbomen en prunussensoorten aan toegevoegd.

Wilg

Gewone es

Eenstijlige meidoorn

Gelderse roos

Het bomen- en struikenarsenaal is enorm uitgebreid met de komst van bewoners, die bomen in hun tuinen plantten. Ook zijn er veel soorten spontaan komen “aanwaaien”. Er is hierdoor een enorme rijkdom aan bomen en struiken ontstaan.

Het belang van bomen en struiken

Bomen en struiken zijn van een immens belang voor allerlei levensvormen, ook voor ons, mensen. Uit wetenschappelijk onderzoek is naar voren gekomen dat mensen, die in een groene omgeving met veel bomen wonen en werken, zich beter en meer ontspannen voelen.

Naast het opnemen van kooldioxide en het leveren van zuurstof, hebben bomen en struiken nog tal van andere functies. Ze houden fijnstof vast, zorgen voor schaduw en lufte, verlagen hittestress in stedelijke gebieden, dempen geluid, bieden voedsel en plekken voor dieren om te leven, houden met hun wortels de grond vast en beschermen de waterhuishouding, bieden een ondergrond voor klimop, mossen en korstmossen en leven samen met diverse schimmels. Ook als zij dood zijn bieden zij voor veel organismen levenskansen. Kortom, bomen en struiken zijn onmisbaar in de natuur.

Bomen en struiken als voedingsbron

Bomen en struiken planten zich o.a. voort door middel van zaden, noten, bessen of vruchten, maar voordat deze ontstaan dienen bomen en struiken te bloeien. De bloemen worden bestoven via kruisbestuiving en/of door allerlei insecten en pas daarna kan de vruchtvorming plaatsvinden. De zaden kunnen verspreid worden door de wind of door dieren. Er zijn ook bomen die zich via wortelopslag vermeerderen.

Zwarte els

Zoete kers

Esdoorn

Eenstijlige meidoorn

Hazelaar

Elzenproppen met daarin de zaden

Kersen

Esdoornvleugeltjes

Meidoornbessen

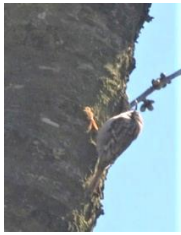

Hazelnoten

Insecten en hun predatoren

Zoals gezegd leven insecten van de bloemen van bomen en struiken. Ook zijn er insecten die leven op de stammen en takken, onder de schors, tussen de wortels of die voor hun voeding zijn aangewezen op de knoppen of bladeren. Zij leggen er hun eitjes en de larven en volwassen insecten eten van delen van de plant. Gebleken is dat de insectenpopulatie op inheemse bomen en struiken vele malen groter is dan op uitheemse. Dit komt doordat zij en de insecten een veel langere geschiedenis hebben met elkaar. De

insecten die van de bomen en struiken leven worden opgegeten door andere insecten of door vogels en vleermuizen.

Boomkruiper

Grote bonte specht

Groene specht

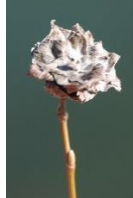
Zevenstippelig lieveheersbeestje

Meidoornstipelmot

Lindehoortjesmijt

Gewone wilgenroosjesgalmug

Elzenwratmijt

Gewone eikenvlekmot

Tjiftjaf

Diverse soorten mijten, galwespen, galmuggen en mineervliegen leven van de bladeren van bomen en struiken. Dit is te zien aan de vreemde uitwassen, die bijvoorbeeld de lindehoortjesmijt en de elzenwratmijt produceren, maar ook aan de tot een soort roosje samengebonden bladeren van de gewone wilgenroosjesgalmug of aan de mijnen die door het blad gegraven worden, zoals die van de gewone eikenvlekmot.

Bloesemknoppen, vruchten en zaden, voedsel voor allerlei dieren

Deze onderdelen van bomen en struiken zijn een grote voedselbron voor tal van dieren. Ze zorgen er met name in de herfst en de winter voor dat dieren gevoed de winter doorkomen. In dit jaargetijde zien we naast de gewoonlijk aanwezige vogels grote groepen vogels uit Scandinavië, Polen en Rusland in de bomen en struiken neerstrijken om hier hun kostje bij elkaar te scharrelen. Zoogdieren leggen wintervoorraden aan.

Bomen en struiken vormen een ideale plek als “kraam- of slaapkamer”

Veel dieren gebruiken bomen en struiken om er te slapen (dit noem je roesten) en om er een nest te maken. Verscheidene vogels bouwen in de takken en tussen de bladeren nesten, spechten hakken een holte in oude bomen om er later hun nest in te bouwen. Deze holte kan later weer gebruikt worden door andere vogels, zoals uilen en halsbandparkieten, maar ook zoogdieren, zoals een boommarter, kunnen zo'n hol prima gebruiken. Er zijn vleermuizen die overdag in bomen slapen.

Bomen vormen een veilige, hoge plek. In het Oosterdelgebied leeft een grote kolonie aalscholvers, waar-tussen ook blauwe reigers hun nesten bouwen, maar ook dicht bebladerde struiken of struiken met stekels bieden veilige plekken.

Eksternesten

***) Grote bonte specht

Roestende spreeuwen

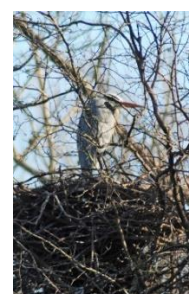
Ransuil aan het “roesten” en in een holte

***)

Blauwe reiger bouwt een nest; het nest is klaar

Aalscholvers op hun nest bij de Roerdomp

*Boommarter *) Deze komt hier niet voor*

Voortplanting van bomen en struiken door vogels en zoogdieren

Vogels en zoogdieren zorgen voor de voortplanting van bomen en struiken door het eten van zaden, bessen, noten en andere vruchten. Ze nemen ze mee, laten ze vallen, verstoppen ze in de grond als voorraad voor de winter en eten niet alles daarvan op. Met hun ontlasting komen de pitten van bessen en andere vruchten in de grond terecht. Met dit kleine beetje mest is er een grotere kans dat de pit uit kan groeien tot een boom of struik.

Gaaien verstoppen eikels en hazelnoten in de herfst. Als ze minder voedsel kunnen vinden graven ze de noten en eikels op. Feilloos weten ze de verstopplek te vinden. Ze verstoppen er echter zo veel, dat ze ook wel eens een noot vergeten. Op deze manier o.a. krijgen hazelaar en eik de kans om zich te verspreiden.

Gaai op zoek naar een verstopte eikel

Merel eet van kersen

Een voorraadjie kersenspitten van een bosmuis

Zanglijster op lijsterbes

Een klein eikje ontstaan uit een vergeten eikel

Een sij peult de zaadjes uit een berk

Een putter is gek op zaden.

Halsbandparkiet bij de kersen

Houtduif dol op knoppen

In een volgend artikel zal ik dieper ingaan op samenwerking (symbiose) tussen bomen, struiken en schimmels en vertel ik iets over het belang van stervend en dood hout in het kringloopproces.

Danny Disma-van Laar

September 2022

Bron foto: *) [https:// Pixabay.com](https://Pixabay.com), **) Dick Huijssoon, ***) Saxifraga-Martin Mollet